

# PROFESINĖS DRAUGIJOS VAIDMUO ATSTOVAUJANT BIBLIOTEKOMS: LIETUVOS PATYRIMAS

Vida Garunkštytė  
LBD tarybos pirmininkė  
Regina Varnienė  
LBD tarybos narė

**LBD organizacinė funkcinė struktūra.** Lietuvos bibliotekininkų draugija (LBD), įkurta 1931 metais, gyvavo iki 1941-ųjų kaip savanoriška ir savarankiška Lietuvos Respublikos piliečių organizacija. Sovietinės okupacijos laikotarpiu organizacija buvo uždrausta ir neveikė iki pat 1989 m. Pagrindiniai atkurtosios draugijos tikslai yra:

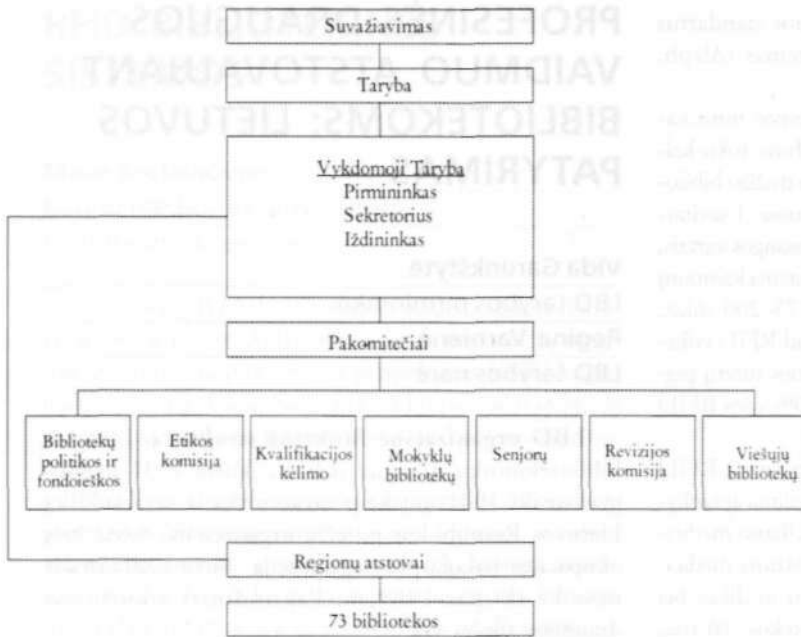
- plėtoti bibliotekininkystę kaip mokslo šaką;
- didinti bibliotekų vaidmenį informacinėje visuomenėje;
- vystyti mokslo tiriamąjį darbą;
- skatinti profesinę kompetenciją ir gebėjimų ugdymą;
- teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir vietos valdžios institucijoms siekiant gerinti bibliotekų veiklą;
- plėtoti tarptautinius ryšius su analogiškais užsienio organizacijomis.

Lietuvos bibliotekininkų draugija - tai fizinių asmenų organizacija, kurioje šiandien yra 68 skyriai ir per 2300 specialistų, dirbančių nacionalinėje, valstybinėse, akademinėse, viešosiose ir specialiosiose bibliotekose.

Aukščiausias Lietuvos bibliotekininkų draugijos valdymo organas yra suvažiavimas, šaukiamas kas treji metai. Suvažiavimas renka pirmininką ir tarybą iš 15 narių. Suvažiavimas tvirtina statutą ir trejų metų veiklos programą. Taip pat renkama revizijos komisija. Kiekvienais metais rengiama draugijos konferencija, kurioje aptariami veiklos rezultatai bei perspektyva.

Tarp suvažiavimų dirba išrinktoji taryba, kuri palaiko glaudžius ryšius su skyriais, koordinuoja jų veiklą. Taryboje yra darbo grupės, atsakingos už mokslinių, viešųjų, mokyklų bibliotekų darbą, kvalifikacijos kėlimą, tarptautinius ryšius. Taryboje yra ir atstovas, palaikantis ryšius su senjorais, t.y. ilgamečiais bibliotekų darbuotojais, jose nebedirbančiais (žr. schema).

Atsižvelgiant į tai, kad 80% Lietuvos bibliotekininkų draugijos narių sudaro viešųjų bibliotekų darbuotojai, jų nuomonė šioje organizacijoje yra svarbiausia. Beje,



LBD organizacinė struktūra

viešųjų bibliotekų problemos mūsų šalyje yra didžiausios ir sunkiausiai sprendžiamos.

**LBD iniciatyvos stiprinant bibliotekų vaidmenį informacinėje visuomenėje.** Siekiant realizuoti naujas bibliotekų funkcijas informacinėje visuomenėje, būtina tobulinti Lietuvos bibliotekose funkcionuojančias sistemas ir diegti modernias technologijas, leidžiančias optimizuoti procesus bei sudaryti palankesnes sąlygas bibliotekų lankytojams bei darbuotojams. Vienas svarbiausių Lietuvos bibliotekininkų draugijos tikslų yra bibliotekų vaidmens stiprinimas informacinės visuomenės kūrime. Šiuo požiūriu viena reikšmingiausių LBD iniciatyvų buvo „Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 m. programos“ [1] parengimas siekiant panaikinti informacijos prieigos infrastruktūros skirtumus ir sudaryti vienodas galimybes Lietuvos gyventojams naudotis informacija savo socialinėms ir visuomeninėms reikmėms tenkinti, taip pat palankias sąlygas viešosiose bibliotekose kultūros paveldo ilgalaikiam išsaugojimui ir jo prieigai. Per pastaruosius dvejus metus pagal šią programą buvo rekonstruoti Varėnos, Alytaus J. Kunčino, Šilutės F. Bajoraičio, Marijampolės P. Kriaučiūno, Klaipėdos I. Simonaitytės, Panevėžio G. Petkevičaitės-Bitės viešųjų bibliotekų pastatai. 80% rekonstrukcijos lėšų buvo skirta iš minėtosios programos, 20% – savivaldybių.

Nors programa patvirtinta 313-ai milijonų litų, tapo akivaizdu, kad visiems numatytiems projektams lėšų nepakaks. Todėl šių metų pradžioje Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą dėl programos patikslinimo.

Iki 2006 m. pabaigos programa turėtų būti patikslinta, padidintos lėšos bibliotekų statyboms ir rekonstrukcijai, fondų komplektavimui, infrastruktūros atnaujinimui. Dėl to turėtų paspartėti bibliotekų statybos projektų įgyvendinimas, sparčiau atsinaujinti fondai Lietuvos viešosiose bibliotekose.

Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003–2013 m. programos priede numatytas tolesnis bibliotekų kompiuterizavimas. Šiuo požiūriu ypatingos reikšmės įgauna tolesnis LIBIS vystymas ir diegimas, nes jos struktūroje yra visos šalies viešosios bibliotekos [2-3].

LIBIS infrastruktūrą sudaro 79 bibliotekos, tarp jų Nacionalinė, 7 mokslinės, 5 apskričių ir 60 miestų ir rajonų viešųjų bibliotekų. Nuo 1997 m. iki šių metų vidurio iš šalies biudžeto LIBIS kūrimui ir vystymui buvo gauta 15,6 mln. Lt. Šiems metams buvo skirta

1,97 mln. Lt LIBIS infrastruktūros plėtimui bei programinei įrangai. Skirtos lėšos leido aprūpinti reikalinga technine įranga bei nauja LIBIS programinės įrangos versija papildomai 4 muziejus ir 19 bibliotekų.

Tolesnis LIBIS etapas siejamas su virtualios sistemos, kuri sudarys kur kas platesnes informacijos panaudojimo galimybes, kūrimu. Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos projektui „Integralios virtualios bibliotekų informacijos sistemos sukūrimas“ 2005 m. buvo gauta ES struktūrinių fondų parama. Projektas pradėtas vykdyti 2005 m. rugsėjo 1 d. drauge su partneriais – Lietuvos dailės muziejumi ir Lietuvos archyvų departamentu. Projekto metu bus sukurtas visatekščių kultūros paveldo objektų duomenų bankas, kuriame bus per 3,6 mln. originalių rankraščių, laikraščių, senų knygų, bažnyčių metrikų ir kitų vertingų dokumentų skaitmeniniai vaizdai [8-9].

Prieiga bus nemokama ir patogi vartotojui. Nebereikės keliauti į archyvą, muziejų ar biblioteką norint pasinaudoti dominančiu dokumentu ar eksponatu – atsiras galimybė jį gauti viešojoje, kurioje kitoje bibliotekoje arba namie. Ypač ši paslauga svarbi fizinei negalia turintiems žmonėms, kurie galės ne tik mokytis, bet ir gauti profesinių žinių, plėsti savo akiratį naudodamiesi bibliotekose, archyvuose ir muziejuose esamais dokumentais bei kitais kultūros paveldo objektais neišėdami iš namų. Kuriama sistema naudoja jau sukurtus LIBIS modulius bei sistemus.

Šis projektas svarbus ir strategine kultūros politikos prasme, nes juo buvo atkreiptas valdžios institucijų

dėmesys į bibliotekų, muziejų ir archyvų bendradarbiavimo poreikį siekiant užtikrinti ilgalaikį šalies kultūros paveldo išsaugojimą bei integruoti jį į e. Europos informacinę erdvę. Projektas tapo pagrindu tolesnės kultūros paveldo strategijos rengimui ir atminties institucijų bendradarbiavimo skatinimui [7].

Kitas svarbus LBD darbo baras stiprinant bibliotekų vaidmenį informacinėje visuomenėje — dalyvavimas Bendrojo programavimo dokumento (BPD) 2007-2013 m. periodui parengime. LBD tarybos narės V. Garunkštytė, R. Varnienė, R. Petuchovaitė Lietuvos finansų ministro įsakymu buvo paskirtos BPD rengiančių darbo grupių narėmis. Šiandien, kai dokumentas jau baigtas, galima pasidžiaugti, jog pagrindinėms priemonėms, dėl kurių bibliotekos gali kreiptis į Europos Sąjungos struktūrinius fondus, numatyta didesnė finansinė parama. Pradedant 2007 m. Lietuvos bibliotekos gali tikėtis finansinės paramos iš visų trijų veiksmų programų:

- *Ekonomikos augimo veiksmų programos (Informacinė visuomenė visiems)*- elektroninio turinio, infrastruktūros kūrimui, kompiuterinės parengties bei gebėjimų ugdymui;
- *Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (Mokymasis visą gyvenimą)* — besimokančio regiono centrų kūrimui;
- *Sanglaudos skatinimo fondo* — kaimo viešųjų bibliotekų remontams.

Siekdama padėti viešosioms, ypač savivaldybių bibliotekoms, gauti daugiau lėšų fondų komplektavimui, 2004 m. rudenį Lietuvos bibliotekininkų draugija organizavo žvakučių akciją, kurios metu visose Lietuvos bibliotekose, kurių yra beveik 4 tūkstančiai, 5 minutėms buvo užgesinta šviesa ir uždegtos žvakutės, simbolizuojančios informacijos stygių - tamsą, kuri gali tapti didele kliūtimi šalies vystymuisi, jei valdžios institucijos ir toliau taip menkai rūpinsis bibliotekomis. Šia akcija valdžios institucijų dėmesys buvo atkreiptas į Lietuvos bibliotekų fondų komplektavimo problemas. Akciją reikėtų laikyti sėkminga, nes ji prisidėjo prie bibliotekų finansavimo padidinimo.

Kalbant apie LBD atstovavimą bibliotekoms, būtina pažymėti, jog LBD dialogas su Lietuvos Vyriausybe ir Seimu yra pastovus. Jo dėka šiais metais bibliotekininkų darbo užmokestis padidėjo 20%. Šis darbo baras yra sudėtingiausias ir neduoda greitų rezultatų. Kartais tenka ieškoti tarpininkavimo dar aukščiau, pavyzdžiui, ES Parlamente.

Svarbi akcija stiprinant bibliotekų vaidmenį informacinėje visuomenėje yra LBD organizuojama Nacionalinė bibliotekų savaitė. Šiais metais ji buvo organizuojama šeštą kartą ir skirta skaitymo skatinimui. Nacionalinės bibliotekų savaitės rėmėjai, kaip kasmet,

buvo Kultūros ministerija ir Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija. 30 sekundžių vaizdo klipas buvo parodytas 40 kartų per pagrindinį nacionalinės TV kanalą, o per Nacionalinio radijo pirmąją programą šaukiniai transliuoti 174 kartus. Šios akcijos reikšmė akivaizdi - padidėjo bibliotekų lankomumas.

Kitas reikšmingas LBD tikslas - profesinės kompetencijos ir gebėjimų ugdymo skatinimas. Siekdama šio tikslo LBD kasmet skelbia geriausio metų bibliotekininko konkursą, kuriam Kultūros ministerija yra įsteigusi tris premijas - pagrindinę ir dvi paskatinamąsias. Premijas yra įsteigę ir bibliotekų rėmėjai.

2006 m. LBD, remiama Kultūros ministerijos, inicijavo viešųjų bibliotekų portalo [www.bibliotekos.lt](http://www.bibliotekos.lt) parengimą. Tai ne tik galimybė rodyti savo profesinę kompetenciją; šis portalas yra puikus informacijos apie Lietuvos viešąsias bibliotekas šaltinis. Taip prisidedama ir prie tarptautinio bendradarbiavimo.

LBD tarptautinio bendradarbiavimo ištakos siekia 1931 m., kai su artimiausiais kaimynais estais ir latviais pradėta bendrai dirbti sprendžiant aktualiausias bibliotekų veiklos problemas. Šie ryšiai iki šiol išliko glaudžiausi. LBD palaiko ryšius ir su kitų šalių — Baltarusijos, Rusijos, Jungtinės Karalystės - bibliotekinėmis asociacijomis bei daugeliu tarptautinių organizacijų, tarp jų IFLA, EBLIDA ir kitomis.

1. Bibliotekų renovacijos ir modernizavimo 2003-2013 metų programa. *Valstybės žinios, 2002, nr. 92-3943.*
2. Bulavas V., Varnienė R. LIBIS: from idea to reality. *Baltic IT&T review, 2003, no. 3, p. 18-21.*
3. Bulavas V., Varnienė R. Lithuanian Integrated Library Information System: from idea to reality. *Viešasis administravimas, 2003, nr. 3, p. 20-24.*
4. Garunkštytė V. Ar valstybės remiamos knygos prieinamos žmonėms? *Veidas, 2006, nr. 25, p. 52-53.*
5. Garunkštytė V. Nustekentas bibliotekos vardas. *Veidas, 2005, nr. 42, p. 36-38.*
6. Garunkštytė V. Dar kartą apie įsisopėjusias bibliotekų problemas. *Kultūros aktualijos, 2005, nr. 2, p. 15-16.*
7. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo koncepcija. *Valstybės žinios, 2005, nr. 105-3877.*
8. Varnienė R. Lithuanian cultural heritage digitisation, access strategy prospects and current projects. In: *Innovation and the knowledge economy: issues, applications, case studies.* 2005, pt. 2, p.1007-1013.
9. Varnienė R. Lithuanian cultural heritage digitisation projects. In: *Research and innovation: Nordic-Baltic strategies for library development : proceedings of the IV Nordic-Baltic Library Meeting May 2-3, 2005 Liepaja, Latvia.* 2005. p. 50-57.
10. Varnienė R. Prospects of co-operation between memory institutions in digitization of national cultural heritage in Lithuania. In: *Les bibliothèques virtuelles européennes: état de l'art et stratégies: vendredi 13 mai 2005 à la Bibliothèque Nationale de France.* 2005, p. [36-44].